

KVR Partanen Matias(VM)

23.07.2019
JULKINEN

Asia

Euroopan vakausmekanismin (EVM) vuoden 2018 vuosikertomus ja Euroopan rahoitusvakausvälineen (ERVV) vuoden 2018 tilinpäätös, johdon kertomus ja tilintarkastajan kertomus

Kokous

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Eduskunnan tarkastusvaliokunta on lausunnoissaan valtiovarainvaliokunnalle (TrVL 5/2012 vp – HE 34/2012 vp) ja suurelle valiokunnalle (TrVL 2/2012 vp – E 1/2012 vp) käsitellyt mm. Euroopan rahoitusvakausvälineen (ERVV) ja Euroopan vakausmekanismin (EVM) vuosikertomusten ja tilinpäätösten käsittelyä eduskunnassa. Eduskunnan tarkastusvaliokunta on mietinnössään (TrVM 2/2013 vp) pitänyt tarpeellisenä, että eduskunta saa käsiteltäväkseen EVM:n vuosikertomuksen sekä EVM:n tilintarkastuslautakunnan vuotuisen kertomuksen mahdollisimman pian niiden julkistamisen jälkeen. Valiokunta on pitänyt tarpeellisenä vastaavan menettelyn soveltamista myös ERVV:n osalta.

EVM:n hallintoneuvoston vuosikokous hyväksyi 13.6.2019 EVM:n vuosikertomuksen tilinpäätöksineen varainhoitovuodelta 2018. Lisäksi ERVV:n yhtiökokous hyväksyi 26.6.2019 ERVV:n tilinpäätöksen, johdon kertomuksen ja tilintarkastajan kertomuksen varainhoitovuodelta 2018.

Suomen kanta

Suomella ei ole huomautettavaa EVM:n vuosikertomuksen osalta. Asiakirja on laadittu ammattimaisesti ja sen sisältämä tilinpäätös EVM-sopimuksen ja EU-lainsäädännön mukaisesti. Lisäksi sekä ulkoiset tilintarkastajat että EVM:n tilintarkastuslautakunta arvioivat EVM:n tilinpäätöksen olevan todenmukainen. Vastaavasti myöskään ERVV:n vuosikertomuksen osalta ei Suomella ole huomautettavaa.

Pääasiallinen sisältö**Yleinen taloustilanne**

Verrattuna viime vuoteen, maailmantalouden kasvu on hidastumassa. Hidastuminen johtuu pitkälti Yhdysvaltojen ja Kiinan välisestä kauppakonfliktista, mikä hidastaa maailmankaupan kasvua. Monessa keskeisessä taloudessa kasvu on kotimarkkinavetoista. Maailmantalouden kasvu hidastuu viime vuoden 3,6 prosentista 3,3 prosenttiin tänä vuonna. Alkuvuoden odotettua myönteisemmät kasvuluvut näyttäisivät viittaavan elpymiseen, mutta kaiken kaikkiaan näkymät ovat vielä epävarmoja.

Euroalueen näkymät heikentyivät viime vuoden aikana. Erityisesti teollisuuden luottamus talouskehitykseen laski. Kuitenkin, kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä talouskasvu oli odotuksia nopeampaa monissa EU-maissa. Kotimainen kysyntä ylläpitää kasvua keskeisissä talouksissa, mutta viennin näkymät ovat vaatimattomammat. Euroalueen kasvu hidastuu kuluvana vuonna 1,2 prosenttiin, mutta elpynee runsaaseen 1,5 prosenttiin lähivuosina. Euroalueen rahapolitiikan ennakoidaan pysyvän lähivuosina kevyenä.

Brexitin liittyvä epävarmuus vaimentaa Ison-Britannian kasvunäkymiä. Alhaisesta työttömyydestä huolimatta kuluttajien luottamus talouskehitykseen on heikkoa. Teollisuuden näkymät ovat vaikeat. Talouskasvu on vaimeaa lähivuosina, noin 1 prosentin tuntumassa.

Yhdysvaltojen talouskasvu oli odotettua vahvempaa kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä viime vuoden lopun heikon kehityksen jälkeen. Kasvu kuitenkin hidastuu viime vuodesta yksityisen kulutuksen heikennyttyä. Kuluttajien luottamus nykyiseen tilanteeseen on vahvaa, mutta odotukset tulevasta kehityksestä ovat vaimeampia. Kauppakonflikti Kiinan kanssa heikentää odotuksia teollisuuden uusista vientitilauksista. Kuluttajahintainflaation pysyminen alle keskuspankin tavoitteen on synnyttänyt odotukset ohjauksorkojen alentamisesta. Kokonaistuotannon kasvu hidastuu viime vuoden 2,9 prosentista 2,3 prosenttiin tänä vuonna ja edelleen 2,1 prosenttiin ensi vuonna.

Kiinan taloutta kuvaavat ennakoivat indikaattorit viittaavat talouskasvun hidastumisen jatkumiseen. Yksityistä kulutusta heijastava vähittäiskauppa on hidastunut pidempään. Kauppakonfliktin jatkuminen Yhdysvaltojen kanssa varjostaa viennin näkymiä lähivuosina. Hallitus pyrkii tukemaan kasvua elvyttävällä finanssipolitiikalla. Kasvu jää kuitenkin vajaaseen kuuteen prosenttiin ennusteperiodilla.

Japanissa pitkälti rakenteellisista syistä johtuva hidas talouskasvu leimaa lähivuosien näkymiä. Inflaatio ei ole kiihtynyt odotetusti, joten kasvua tukevan, erittäin kevyen rahapolitiikan odotetaan jatkuvan. Arvonlisäveron nostaminen tämän vuoden lokakuussa aiheuttaa epävarmuutta. Kasvu pysyttelee vajaassa prosentissa lähivuosina.

Pääasialliset riskit euroalueella

Kauppakonfliktien laajentuminen on keskeinen talousnäkymiä heikentävä riski. Yhdysvaltojen kauppapolitiikan vaikea ennustettavuus entisestään korostaa riskiä. Myös Britannian sopimukseton ero EU:sta heikentäisi Euroopan näkymiä. Italian talouspolitiikkaan liittyvät riskit voivat konkretisoitua euroalueella. Geopoliittisten jännitteiden kärjistyminen nostaisi raakaöljyn hintaa.

Pääasialliset talous- ja rahoitusvakautta uhkaavat tekijät liittyvät edelleen ulkoisen toimintaympäristön kehitykseen, ennen kaikkea protektionismiin ja kauppasodan uhkaan. Euroalue on erityisen haavoittuvainen maailmankaupan hidastumiselle ja heikentyneille näkymille, sillä euromaat ovat erityisen riippuvaisia viennistä ja erityisesti suurissa jäsenmaissa on ollut vuoden aikana sektori- ja maakohtaisia ongelmia. Luottamusindikaattoreissa on ollut nähtävissä heikentymistä jo jonkin aikaa ja pitkittyessään tilanne voi vähentää investointihalukkuutta Euroopassa, etenkin yhdistettynä Brexitin tuomaan epävarmuuteen.

Rahoitusmarkkinat seuraavat Euroopassa todennäköisesti maakohtaisia tekijöitä, mukaan lukien poliittisia riskejä. Ulkoisen tilanteen muutokset voivat kasvattaa markkinoiden volatiliteettia vaikuttaen negatiivisesti ja sektorikohtaisesti omaisuuden arvoihin. Eräiden euromaiden pankkisektoreihin kohdistuu edelleen huolia, erityisesti kannattavuuden ja järjestämättömien luottojen suhteen, vaikka järjestämättömien luottojen määrä onkin hieman laskenut.

Italian tilanne on edelleen keskeinen riski euroalueen talous- ja rahoitusvakaudelle. Maan erittäin suuri julkisen velan määrä ja sen keskittyminen kotimaisille instituutioille, hidastuva kasvu ja alhainen potentiaalisen kasvun taso, sitkeästi korkea työttömyys ja pankkisektorin heikko kannattavuus yhdistettynä nykyisen poliittisen johdon haluttomuuteen tehdä merkittäviä julkisen talouden kestävyyttä ja talouden kilpailukykyä kohentavia uudistuksia heikentää koko euroalueen näkymiä. Italian korkojen nousu ja mahdolliset vaikeudet varainhankinnassa vaikuttaisivat pitkittyessään negatiivisesti maan pankkijärjestelmään ja vakuutusyhtiöihin, joilla on hallussaan merkittäviä määriä Italian valtion velkakirjoja.

Kreikka

Kreikalle vuonna 2015 myönnetty kolmas rahoitustukiohjelma päättyi elokuussa 2018. Ohjelman jälkeen Kreikka on Euroopan komission tiukennetussa valvonnassa. Tiukennetun valvonnan aikana Kreikan tulee toteuttaa ohjelmassa edellytetyt uudistukset. Ohjelman päättymistä on käsitelty valtioneuvoston jatkokirjelmässä Kreikan EVM-ohjelmasta (EJ 16/2018 vp). Ohjelman enimmäiskoko oli 86 miljardia euroa ja siitä maksettiin Kreikalle 61,9 miljardia euroa rahoitustukena. EVM –ohjelman kautta Kreikalle annettiin rahoitusta vuonna 2018 yhteensä 21,7 miljardia euroa. EVM-ohjelmassa maksetun rahoitustuen takaisinmaksu tapahtuu vuosina 2034 – 2060.

Kreikan EVM-lainojen ajantasainen saldo oli vuoden 2018 lopussa 59,9 mrd. euroa. Kreikan ERVV-lainojen nimellisarvo oli vuoden 2018 lopussa 130,9 mrd. euroa ja lisäksi pääomitettuja korkoja 7,7 mrd. euroa. ERVV:n saatavat Kreikalta ovat siten yhteensä 138,6 mrd. euroa.

Kreikka ylitti asetetut taloustavoitteet neljäntenä vuotena peräkkäin ylijäämän ollessa 4,3% BKT:stä. Kreikan hallitus toteutti vuonna 2018 uudistuksia, jotka tukevat talouskasvun edellytyksiä. Kreikan pankit ovat aiempaa paremmassa asemassa ja vuoden 2018 lopussa niille asetetut pääomavaatimukset täyttyivät. Maksuvalmius on myös huomattavasti parantunut, mutta pankkeja rasittaa yhä suuri määrä järjestämättömiä lainoja. EVM –ohjelman päättymisen ja hallituksen toimet auttoivat lisäämään luottamusta Kreikan talouden kehitykseen, mutta haasteita jatkuvalla kasvulle on edelleen ja velkataso on korkealla tasolla, noin 181 % BKT:stä. Kreikan velanhoitomenot ovat kuitenkin lähivuosina maltilliset ja suuri osa velasta on euromaiden myöntämää rahoitustukea.

Kreikka on asteittain lisännyt läsnäoloaan rahoitusmarkkinoilla ja se keräsi kolmen vuoden velkakirjalla 3 miljardia euroa helmikuussa 2018 ja tammi-maaliskuussa 2019 vielä 5 miljardia euroa 5- ja 10-vuoden velkakirjoilla.

Komission kolmas tiukennetun valvonnan raportti julkaistiin kesäkuussa 2019. Raportissa arvioidaan, että vaikka Kreikka on edistynyt uudistuksissa, suurin osa niistä 15 sitoumuksesta, jotka Kreikka on luvannut toteuttaa tämän vuoden puoliväliin mennessä, viivästyy, osa mahdollisesti pitkäänkin. Osasyys viivästyksiin on 7.7.2019

Kreikassa pidetyt parlamenttivaalit, joiden seurauksena Nea Demokratia –puolue palasi valtapuolueeksi. Uuden hallituksen talouspoliittinen linja täsmentyy ja konkretisoituu vasta hallitustyön käynnistyttyä. Nea Demokratian vaalilupaukset olivat Kreikan poliittiseen kulttuuriin nähden kuitenkin melko maltillisia.

Komission kevätennusteessa Kreikan tämän vuoden perusylijäämäksi ennakoitiin 3,6 % BKT:sta. Toukokuun puolivälissä Kreikan hallitus kuitenkin hyväksyi joukon toimenpiteitä, joilla on vaikutusta valtion talouteen (mm. verovelkojen maksaminen jatkossa 120 kuukausierässä, elintarvikkeiden, ravintolapalveluiden, sähkön ja maakaasun ALV-alennukset, eläkejärjestelmään tehdyt muutokset). Komission arvion mukaan ne maksaisivat tänä vuonna 1,1 – 1,4 % BKT:stä hallituksen arvioiman 0,6 % sijaan. Ensi vuoden osalta toimista aiheutuvat lisäkustannukset olisivat komission mukaan arviolta 1,2 – 1,5 % luokkaa BKT:stä hallituksen arvioiman 0,6 % sijaan. Valvontaraportissa epäillään Kreikan kykyä saavuttaa tavoitteeksi asetettu 3,5 % perusylijäämä kuluvana ja seuraavina vuosina.

Raportissa myös todetaan, että hallituksen viimeaikaisia toimia ei vielä voida täysin ottaa huomioon velkakestävyysarviossa, koska niiden vaikutuksia kasvuun on vielä arvioitava tarkemmin ja keskipitkän aikavälin poliittisista valinnoista on saatava parempi selko. Perusylijäämään ja kasvupotentiaaliin kielteisesti vaikuttavilla toimilla todetaan kuitenkin olevan velkauran kehitykseen negatiivinen vaikutus.

Euroryhmä sopi kesällä 2018, että EKP:n arvopaperimarkkinoita koskevaan osto-ohjelmaan (SMP) ostettujen ja euromaiden kansallisten keskuspankkien omissa varannoissa (ANFA) hallussa olevien Kreikan velkakirjojen laskennallisten tuottojen tuloutuksia Kreikalle voidaan jatkaa, jos Kreikka toimielinten arvion mukaan on toteuttanut sovitut uudistukset. Euroryhmä päätti huhtikuussa 2019, että Kreikalle voidaan vapauttaa vuonna 2014 tuloutetuista SMP-tuotoista 0,97 mrd. euron suuruinen erä, ottaen huomioon, miten Kreikka oli vuoden 2018 loppuun mennessä pannut täytäntöön aiemmat sitoumuksensa.

EVM:n vuosikertomus ja tilintarkastuslautakunnan kertomus

EVM:sta oli tilikaudella 2018 käynnissä vain Kreikan rahoitustukiohjelma, joka päättyi elokuussa 2018. Kreikan ohjelmasta maksettiin tilikauden 21,7 miljardin euron lainaerä kolmessa maksuerässä. Espanja maksoi saamaansa rahoitustukea vuonna 2018 etuajassa takaisin yhteensä 8,0 mrd. euroa kahdessa erässä.

Tilikauden lopussa 31.12.2018 EVM:n maksamaa rahoitustukea oli Espanjan, Kyproksen ja Kreikan 3. ohjelmissa yhteensä 89,9 miljardia euroa, kun myös takaisinmaksut huomioidaan. Nousua edellisestä vuodesta on 13,7 miljardia euroa.

EVM teki tilikaudella 2017 voittoa yhteensä 284,7 miljoonaa euroa. Hallintoneuvoston tekemän päätöksen mukaisesti voitto siirretään vararahastoon. Verrattuna vuoteen 2017, tilikauden voitto nousi 216,1 miljoonaa euroa. Tämä johtui pääasiassa siitä, että Saksan ja Ranskan kansalliset pankit maksoivat niiden hallussa olleiden EVM:n rahavarojen negatiiviset talletuskorot takaisin EVM:lle. EVM:n tuotot koostuivat pääasiassa rahoitustukilainojen korko- ja palkkiotuotoista. EVM:n suurimman kuluerän muodostivat korkokulut. Henkilöstökulut olivat 32,4 miljoonaa euroa.

EVM:n oma pääoma oli tilikauden 2018 lopussa 707,3 miljardia euroa, josta valtaosan muodostaa vaadittaessa maksettava pääoma. Vieraan pääoman ehtoisia eriä oli yhteensä

99,8 miljardia euroa. Vararahaston koko oli tilikauden lopussa 2,1 miljardia euroa. Käyvän arvon rahasto oli tilikauden päättyessä arvoltaan 140,1 miljoonaa euroa. Rahaston arvon 41 miljoonan euron kasvu edellisestä vuodesta johtuu sijoitusten markkina-arvon noususta. Sijoitusportfolion käyvän arvon muutokset eivät ole tulosvaikutteisia, vaan ne kirjataan suoraan taseeseen käyvän arvon rahaston muutoksena.

Tilintarkastuslautakunta toteaa kertomuksessaan, ettei näe syitä, joiden vuoksi hallintoneuvosto ei voisi hyväksyä tilinpäätöstä.

Ulkoinen tilintarkastaja toteaa kertomuksessaan, että se on saanut tilintarkastusta varten riittävät tiedot EVM:n taloudellisesta asemasta. Tilintarkastajan mukaan tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan EVM:n taloudellisesta tilasta ja että tilinpäätös on laadittu EU:n tilintarkastusdirektiivien mukaisesti.

ERVV:n tilinpäätös, johdon kertomus ja tilintarkastuskertomus

ERVV teki tilikaudella 2018 voittoa yhteensä 108,6 miljoonaa euroa. ERVV:n toiminnan tuotot olivat 142,8 miljoonaa euroa ja toimintakustannukset 34,2 miljoonaa euroa. Arvopaperiportfolion arvonnousut tai -laskut eivät ole realisoituja, eivätkä siksi sisälly ERVV:n taloudelliseen tulokseen. ERVV:n yhtiökokous päätti kokouksessaan 26.6.2019 siirtää vuoden 2018 tilikauden voiton tuleville tilikausille.

ERVV:n tase kasvoi hieman 194,1 miljardiin euroon vuonna 2018 (190,3 miljardia euroa vuonna 2017). Tasetta kasvattivat käteisvarojen kasvu 2,9 miljardilla eurolla ja Kreikalle myönnettyjen lainojen korkojen pääomittaminen 1,2 miljardilla eurolla. ERVV:n toiminta koostui vuonna 2018 pääasiassa velkakirjojen liikkeeseenlaskuista. ERVV:stä ei myönnetä enää uusia rahoitustukiohjelmia.

Ulkoinen tilintarkastaja toteaa kertomuksessaan, että se on saanut tilintarkastusta varten riittävät tiedot. Tilintarkastajan mukaan tilinpäätös antaa oikean kuvan ERVV:n taloudellisesta tilasta ja että tilinpäätös on laadittu EU:n tilintarkastusdirektiivien mukaisesti.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

EVM:n perustamista koskevan sopimuksen 30 artikla ja EVM:n ohjesäännön 24 artikla

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

-

Eduskuntakäsittely

-

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

Tässä kirjelmässä kuvattu asiakirjakokonaisuus on luonteeltaan aiempaa toimintaa kuvaava eikä Suomelle aiheudu sen hyväksymisestä taloudellisia vaikutuksia. EVM ja ERVV ovat kuitenkin valtiontaloudellisesti merkittäviä Suomelle. Suomen valtiontalouden näkökulmasta riskit liittyvät lähinnä ERVV:n varainhankinnalle myönnettyihin takauksiin ja EVM:n vaadittaessa maksettavaan pääomaan ja jo maksettuun pääomaan.

ERVV:n helmikuussa 2012 hyväksytyin varainhankintaohjelman 241 miljardin euron määrästä oli kesäkuun 2019 lopun tilanteen mukaan käytössä noin 196,3 miljardia euroa Kreikan, Portugalin ja Irlannin sopeutusohjelmien rahoitusta varten. Suomen takausvastuu käytössä olevasta määrästä oli 30.6.2019 ERVV:n velkakirjakannan pääomat, korot ja käytössä oleva ylitakaussosuus huomioiden noin 6,87 miljardia euroa. Ilman ylitakausta takausvastuu oli noin 4,31 miljardia euroa.

ERVV ei myönnä enää uusia lainoja, mutta sen varainhankintaohjelmaa kasvattavat lähivuosina Kreikan rahoitustuen lainapääomaan lisättävät korot. Euroryhmä sopi 21.6.2018 osana Kreikalle myönnettäviä velkahelpotuksia, että Kreikan ERVV-lainoista lainapääomaltaan 96 miljardin euron osuuden pääomien ja korkojen lyhennysvapaat pidennetään aiemmasta 10 vuodesta 20 vuoteen. Järjestelyn ulkopuolelle jäi lainapääomaltaan noin 35 miljardin euron osuus, jonka takaisinmaksut alkavat sovitusti vuonna 2023.

Kaikki euromaiden rahoitustukiohjelmat (EVM, ERVV, kahdenväliset lainat, IMF, Euroopan rahoituksen vakautusmekanismi ERVM) huomioiden rahoitustukilainojen ajantasainen kokonaissaldo on 373,8 mrd. euroa. Suomen laskennallinen osuus näistä lainoista on noin 6,8 mrd. euroa, joka heijastelee enimmäistappion määrää. Suomen vastuita Kreikan ERVV-lainoista ja Espanjan EVM-lainoista rajaavat yhteensä 1,21 mrd. euron vakuusjärjestelyt.

Suurin yksittäinen rahoitustukilaina on Kreikalle maksettu, nimellisarvoltaan 130,9 mrd. euron ERVV-laina. Suomen laskennallinen osuus Kreikan ERVV-lainoista on noin 2,7 miljardia euroa. Suomen Kreikka-vakuusjärjestely suojaa osaltaan Suomen valtiota riskeiltä. Vakuusjärjestelyn arvo oli kesäkuun lopussa noin 0,92 miljardia euroa.

Suomi maksoi noin 1,44 miljardin euron osuutensa EVM:n maksetusta osakepääomasta lokakuussa 2012 kertaeränä. Maksettu pääomaosuus ei ole vastuusitoumus, vaan se luetaan Suomen valtion omaisuuseräksi. Suomen osuus EVM:n vaadittaessa maksettavasta pääomasta (11,14 miljardia euroa) on sitä vastoin Suomelle vastuusitoumus. EVM:n yksittäiset rahoitustukipäätökset eivät lisää suoraan Suomen vastuita, mutta ne lisäävät osaltaan EVM:n taseriskejä ja siten epäsuorasti myös Suomen valtion taloudellisia riskejä.

Euroryhmän 22.6.2018 tekemä päätös Kreikalle myönnettävistä velkahelpotuksista

Euroryhmä oli vuosina 2016 ja 2017 linjannut periaatteita Kreikalle tarvittaessa myönnettävistä velkaehtojen huojennuksista. Toimet oli jaettu lyhyen, keskipitkän ja pitkän aikavälin toimiin. Kreikan EVM-ohjelman viimeisen väliarvion hyväksymisen yhteydessä kesäkuussa 2018, euroryhmä teki päätöksen myöntää Kreikalle keskipitkän aikavälin velkahelpotuksia helpottaakseen Kreikan paluuta rahoitusmarkkinoille ja

tukeakseen Kreikan velan kestävyttä. Velkahelpotuksien vaikutuksia on käsitelty Kreikan ohjelman päättymistä käsittelevässä valtioneuvoston E-jatkokirjelmässä eduskunnalle (EJ 16/2018 vp).

Toimien toteuttamisen ehdoksi oli asetettu, että ne ovat tarpeen velkakestävyuden turvaamiseksi, Kreikka toteuttaa lainaohjelmaa sovitusti ja saavuttaa ohjelmassa sovitut perusylijäämätavoitteet. Euroryhmä oli myös aiemmin vahvistanut, että lainapäätöksen leikkaaminen on suljettu pois. Julkilausumassa sitoudutaan myös pitäytymään ERVV:n varainhankinnalle annetun 241 mrd. takauksen puitteissa. Samalla Kreikka sitoutui pitämään julkisen talouden perusylijäämän 3,5 % tasolla suhteessa bruttokansantuotteeseen 2022 saakka ja sen jälkeen vähintään 2,2 % tasolla 2060 saakka.

Euroryhmä vahvisti jo aiemmin, että bruttorahoitustarpeiden tavoitetasoksi asetetaan 15 % bruttokansantuotteesta keskipitkällä aikavälillä ja 20 % pitkällä aikavälillä velkakestävyuden saattamiseksi vakaalle uralle. Tavoitteen saavuttamiseksi sovittiin erityisesti seuraavista toimista:

- ERVV-lainan yhdessä (11,3 miljardia euroa) lainaerässä oleva korotettu korkomarginaali (2 %) poistetaan.
- Euromaiden kansallisten keskuspankkien hallussa olevien Kreikan valtion velkakirjojen (SMP ja ANFA) tuottojen tuloutusta Kreikalle ohjelman päätyttyä jatketaan. Tuloutuksia tehdään vuosina 2018-2022 puolin vuoden välein sitä mukaa kun Kreikka etenee talousuudistusten jatkamisessa. Saadut varat Kreikka käyttää velanhoitomenoihin tai ohjelmassa sovittuihin investointeihin. Suomen osuus tuloutuksista on 58,7 miljoonaa euroa.
- ERVV-lainojen (96 miljardin euron osuus lainoista) laina-aikoja pidennetään 10 vuodella sekä lisäksi lyhennyksiä ja koronmaksua lykätään 10 vuodella.

Euroryhmä sopi lisäksi, että mahdollisista jatkotoimista päätetään tarvittaessa myöhemmin, viimeistään vuonna 2032, jolloin näiden ERVV-lainojen lyhennysvapaa jakso päättyy.

Pitkän aikavälin toimista euroryhmä tekee tarvittaessa erikseen päätökset. Jos ne tulevat ajankohtaisiksi, valtioneuvosto määrittelee Suomen kannan niitä koskeviin ehdotuksiin yhteistyössä eduskunnan kanssa. Tällöin arvioidaan erityisesti vaikutuksia Suomen vastuisiin.

Toimet olivat eduskunnan vahvistaman Suomen toimintalinjan mukaisia:

- Vastuut eivät kasva.
- Mitoitus on rajattu.
- Toteutus tehdään vaiheittain ja se on ehdollinen ohjelman toteuttamiselle sovitusti.

Valtioneuvoston tiedonanto eduskunnalle ERVV:n varainhankinnalle annetun valtioneuvoston päätöksen voimassaolon pidentämisestä

ERVV:lle annettavista valtioneuvoston päätöksistä säädetään laissa Euroopan rahoitusvakausvälineelle annettavista valtioneuvoston päätöksistä (668/2010). Ennen kuin valtioneuvosto tekee päätöksen valtioneuvoston päätöksen myöntämisestä, valtioneuvosto antaa asiasta eduskunnalle tiedonannon. Aiempi, valtioneuvoston 30.5.2013 myöntämä valtioneuvoston päätös ERVV:n varainhankinnalle oli voimassa 31.12.2010 asti.

Kreikan ERVV-lainojen laina-aikojen pidentäminen merkitsi sitä, että ERVV:n varainhankinnalle annetun valtioneuvoston voimassaoloa tuli pidentää 31.12.2082 asti. Muutos edellytti uutta valtioneuvoston päätöstä ja myös valtioneuvoston tiedonantoa eduskunnalle. Tiedonanto annettiin eduskunnalle 13.11.2018.

ERVV:een ja EVM:iin liittyvät riskit ja niiden hallinta

Vakaussäilytyksiin liittyvien luottoriskien luonnetta on kuvattu hallituksen esityksessä EVM:n perustamisesta tehdyn sopimuksen hyväksymisestä (HE 34/2012 vp). Vakaussäilytyksiin liittyviä riskejä pyritään rajaamaan aktiivisesti mm. velkakestävyysanalyysin ja rahoitustukeen liitettävän politiikkaehdollisuuden keinoin. Suomen valtio on pyrkinyt rajaamaan rahoitustukeen liittyviä riskejään myös vakuusjärjestelyin. Suomen valtio on saanut Kreikan toisen ohjelman ja Espanjan ohjelman osalta vakuudet osallistumisosuudelleen.

Luottoriskin lisäksi EVM:n ja ERVV:n varainhankintaan ja muuhun toimintaan liittyvä rahoituslaitoksille tyypillisiä vastapuoli-, markkina- ja operatiivisia riskejä. EVM:n osalta näiden riskien hallintaan liittyviä korkean tason periaatteita on kuvattu perusteellisemmin erillisessä valtioneuvoston selvityksessä (E 49/2012 vp). Vakausmekanismien riskienhallintakäytäntöjä kuvataan tarkemmin valtioneuvoston selvityksessä (E 112/2013 vp).

EVM:n kehittäminen osana Euroopan talous- ja rahaliiton kehittämistä

Euroryhmä saavutti 3.12.2018 yhteisymmärryksen Euroopan vakausmekanismien kehittämistä koskevista pääpiirteistä. Eurohuippukokous vahvisti pääpiirteet 14.12.2018. Eurohuippukokous pyysi euroryhmää valmistelemaan EVM-sopimukseen tehtävät muutokset kesäkuun 2019 loppuun mennessä. Valtioneuvosto antoi eduskunnalle EVM-sopimukseen ehdotetuista muutoksista selvityksen EJ 5/2019 vp. Euroryhmä saavutti 13.6.2019 sopimukseen tehtävistä muutoksista alustavan sovun, jonka eurohuippukokous vahvisti 21.6.2019.

Työtä yksityiskohtien tarkentamiseksi ja kokonaisratkaisun saavuttamiseksi jatketaan vielä vuoden toisella puoliskolla. Eurohuippukokous odottaa euroryhmän pääsevän sopuun kokonaispaketista joulukuun eurohuippukokoukseen mennessä. Tämän jälkeen alkavat tarkistetun EVM:n perustamisesta tehtyyn valtiosopimukseen tehtävien muutosten kansalliset ratifiointiprosessit.

EVM:n kehittäminen on osa talous- ja rahaliiton viimeistelyä. Muutokset pitävät sisällään EVM:n vakaudenhallintatehtävien kehittämisen ja pankkien yhteisen kriisinratkaisurahaston yhteisen varautumisjärjestelyn toteuttamisen EVM:stä joulukuun 2018 eurohuippukokouksen vahvistaman toimintaohjeen mukaisesti. EVM:n kehittämistä on jatkettu olemassa olevan hallitustenvälisen valtiosopimuksen pohjalta.

Suomen yleisiä kantoja ja edellytyksiä talous- ja rahaliiton viimeistelemiseksi on esitetty valtioneuvoston selvityksessä E 80/2017 vp, valtioneuvoston jatkoselvityksessä EJ 26/2018 vp, valtioneuvoston kirjelmässä U 5/2018 vp sekä valtioneuvoston jatkoselvityksessä EJ 5/2019 vp. Yhteiseen varautumisjärjestelyyn liittyviä neuvotteluja on kuvattu ja sitä koskevia kantoja on esitetty valtioneuvoston selvityksessä E 43/2017 vp ja valtioneuvoston jatkoselvityksessä EJ 15/2018 vp sekä valtioneuvoston jatkoselvityksessä EJ 5/2019 vp.

Euroryhmä sopi muutoksista EVM:n ennaltaehkäisevään rooliin, ennakkollisen luottolimiitin voimassaolon edellytyksiin, eräiden sopimuksen osien saattamisesta voimaan hallintoneuvoston päätöksellä, varautumisjärjestelyn päätöksentekomenettelyistä, varautumisjärjestelyn ehdollisuudesta, vahvistetuista yhteistoimintalausekkeista, velkakestävyuden arvioinnista sekä Kansainvälisen valuuttarahaston osallistumisesta rahoitustukiohjelmiin.

Valtioneuvoston jatkoselvityksessä EJ 5/2019 vp esitettyjen neuvottelukantojen näkökulmasta eurohuippukokouksen vahvistama euroryhmän saavuttama sopu sisälsi vain melko vähäisiä muutoksia. Muutokset eivät sisältäneet heikennyksiä päätöksenteon yksimielisyyttä vaativiin osiin tai vaatimukseen velkakestävyydestä.

Viimeisessä kokouksessa Suomen kannalta keskeisiä neuvottelukysymyksiä olivat pankkiunionin yhteisen varautumisjärjestelyn päätöksentekomenettelyt sekä velkakestävyys liittyvät sopimusmuotoilut. Sopu edellytyksistä varautumisjärjestelyn hätätilamenettelylle mukailee jo olemassa olevaa hätätilamenettelyä ja on rajattu yksittäisiin luottoihin ja maksueriin. Sopimusmuotoilun mukaan hätätilamenettelyä olisi mahdollista käyttää kaksi kertaa, minkä jälkeen sitä voitaisiin käyttää vasta hallintoneuvoston erillisen päätöksen jälkeen. Alustavat sopimusmuutokset mahdollistavat myös määräaikaisen ja euromääräisesti rajatun päätösvallan delegoimisen EVM:n toimitusjohtajalle yksittäisissä luotoissa.

Suomi on ajanut pitkään toimivien velkajärjestelymenettelyiden luomista osana Euroopan vakausmekanismin toimintaa. Alustavan euroryhmän sovun mukaisesti tukea hakevan velkakestävyys tulee nyt varmistaa myös Euroopan vakausmekanismin toimesta, mikä vastaa Suomen tavoitteita. Jos tukea hakeva jäsenmaa ei ole velkakestävä, tavoitteena on uudelleenjärjestellä jäsenmaan velka, jotta lainan takaisinmaksu EVM:lle varmistetaan. Velkajärjestelymenettelyihin liittyen on sovittu myös siitä, että euroalueen jäsenmaiden joukkovelkakirjojen yhteistoimintalausekkeiden aggregointilausekkeet muutetaan, jotta mahdolliset velkajärjestelyt olisivat jatkossa helpommin toteutettavia. Vahvistettujen yhteistoimintalausekkeiden (single-limb CACs) käyttöönotosta vuonna 2022 lisättiin määräys sopimusartikloihin.

Slovenian pääomaosuuden muuttumisen aiheuttamat muutokset EVM:n pääomaosuuksissa

EVM-sopimuksen mukaisesti Slovenian osuuteen EVM:n peruspääomasta tehtiin väliaikainen korjaus, joka oli voimassa 12 vuotta euron käyttöönotosta. Slovenia otti euron käyttöön 1.1.2007, joten sitä koskevan korjauksen voimassaolo päättyi 1.1.2019. Jakoperusteen väliaikaista korjausta sovelletaan tällä hetkellä myös Latviaan, Liettuaan, Maltaan, Slovakiaan ja Viroon.

EVM:n hallintoneuvosto hyväksyi 17.12.2018 Slovenian pääomaosuuteen tehdyn väliaikaisen korjauksen päättymisen edellyttämät muutokset EVM:n pääomaosuuksiin. Tämän seurauksena Slovenia maksoi EVM:lle kasvavan osuutensa maksetusta pääomasta ja EVM maksoi Suomelle Suomen osuuden mukautetusta pääomaosuudesta.

Pääomaosuuksiin tehtävä muutos kasvatti Slovenian osuutta maksetusta pääomasta 34,80 miljoonaa euroa. Suomen osuus maksetusta pääomasta aleni 571 428 euroa. Muutoksen jälkeen Suomen osuus maksetusta pääomasta on 1 437 348 164 euroa. Suomelle maksettiin pääomaosuuden mukautuksesta seuraava pääomaosuuden alentumisen määrä

takaisin. Suomen EVM:n peruspääoman jakoperusteen mukainen pääomaosuus laski 1,7852 prosentista 1,7844 prosenttiin.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Eduskunnan tarkastusvaliokunnan mietinnön mukaisesti valtioneuvosto raportoi eduskunnalle myös keskeisistä eurojärjestelmään (EKP ja euroalueen kansalliset keskuspankit) liittyvistä riskeistä. Eurojärjestelmän rahapoliittisista operaatioista aiheutuvista riskeistä vastataan eurojärjestelmän sisällä pääosin yhteisesti pääoma-avaimen suhteessa. Suomen Pankin pääoma-avain on 1.1.2019 alkaen 1,8254 prosenttia (aiemmin 1,7849%).

Perinteisten rahapolitiikan lainaoperaatioiden lisäksi eurojärjestelmällä oli vuoden 2018 loppuun asti käynnissä laajennettu omaisuuserien osto-ohjelma, joka koostui julkisen sektorin velkapapereiden osto-ohjelmasta, omaisuusvakuudellisten arvopapereiden osto-ohjelmasta, katettujen joukkolainojen osto-ohjelmasta ja yrityssektorin velkapapereiden osto-ohjelmasta.

EKP lopetti laajennetun osto-ohjelmansa netto-ostot 31.12.2018 mutta aikoo jatkaa ohjelmassa ostettujen omaisuuserien erääntyessä takaisin maksettavan pääoman sijoittamista uudelleen vielä pidemmän aikaa sen jälkeen, kun EKP:n neuvosto alkaa nostaa EKP:n ohjauskorkoja, ja joka tapauksessa niin kauan kuin on tarpeen suotuisan likviditeettitilanteen ja vahvasti kasvua tukevan rahapolitiikan ylläpitämiseksi.

Suomen Pankki oli mukana osto-ohjelmien toteuttamisessa. Suomen Pankin tekemien ostojen määrät käyvät ilmi sen taseesta. Kaikkien osto-ohjelmien ostomäärät viikoittain ja kuukausittain näkyvät EKP:n verkkosivuilla. Eurojärjestelmän laajennetussa omaisuuserien osto-ohjelmassa hankittujen arvopapereiden määrä oli kesäkuun 2019 lopussa 2 554 miljardia euroa. Tästä julkisen sektorin velkapapereiden osto-ohjelman osuus oli 2 089 miljardia euroa.

Suomen Pankilla oli 28.6.2019 taseessaan julkisen sektorin velkapapereiden osto-ohjelmassa ostettuja valtioiden ja valtiosidonnaisten laitosten velkakirjoja 29,1 miljardilla eurolla ja monikansallisten laitosten, kuten ERVV:n ja EVM:n liikkeeseen laskemia velkakirjoja 3,1 mrd. eurolla. Rahapoliittista syistä hallussa pidettävien arvopapereiden määrä lisääntyi vuoden 2017 loppuun verrattuna 6,5 miljardilla eurolla 46,2 miljardiin euroon. Suomen Pankin osalta osto-ohjelmassa ostettavat arvopaperit ovat suurimmaksi osaksi Suomen valtion joukkovelkakirjoja.

Rahapolitiikan toteuttaminen sekä rahoitusjärjestelmän vakauden ja toimivuuden turvaaminen ovat keskuspankin ydintehtäviä, joista voi aiheutua tappioita. Suomen Pankin mukaan riskeihin varaudutaan huolehtimalla taseen vahvuudesta eli kartuttamalla varauksia ja pääomia sekä vähentämällä tarvittaessa rahoitusvarallisuuden riskejä. Suomen Pankki on lisännyt omia pääomiaan ja varauksiaan. Vuoden 2018 lopussa Suomen Pankin laajan oman pääoman määrä oli yhteensä 9,2 miljardia euroa. Tästä kanta- ja vararahaston osuus oli 2,7 miljardia euroa, varausten osuus (ilman eläkevarausta) 4,0 miljardia euroa ja arvonmuutostilien osuus 2,5 miljardia euroa. Suomen Pankin vuosikertomuksen mukaan varaukset ja pääoma riittävät kattamaan sijoitustoiminnasta aiheutuvat ja rahapoliittisten toimien tunnistetut riskit.

Edellä mainittujen riskien lisäksi Suomen Pankilla on eurojärjestelmän osana TARGET2-maksujärjestelmän saatavia eurojärjestelmän sisällä. TARGET2 (*Trans-*

European Automated Real-time Gross settlement Express Transfer system) on eurojärjestelmän omistama ja operoima maksujärjestelmä, jossa suuret euromääräiset maksut suoritetaan reaaliaikaisesti ja bruttomääräisinä. TARGET2-järjestelmän kautta toteutetaan myös eurojärjestelmän rahapolitiikan operaatiot, ja liikepankit sekä keskeiset maksu- ja selvitysjärjestelmät siirtävät katteensa sitä käyttäen. TARGET2-maksujärjestelmään liittyvät saamiset muodostavat riskin Suomen Pankille vain siinä tapauksessa, jos EKP olisi maksukyvytön.

On tärkeää huomioida, että EKP:n neuvoston päättämät toimenpiteet, mukaan lukien rahapoliittiset suorat kaupat (OMT-ohjelma), kohdennetut pitempiaikaiset rahoitusoperaatiot (TLTRO) ja laajennettu arvopaperien osto-ohjelma, ovat sinänsä olleet omiaan vakauttamaan euroalueen rahoitusjärjestelmää sekä tukemaan talouskasvua ja siten vähentäneet osaltaan tarvetta esimerkiksi EVM:n käytölle. Eurojärjestelmän kokonaisriskejä tulisikin arvioida myös tästä näkökulmasta.

Asiakirjat

EVM:n hyväksytty vuosikertomus 2018

ERVV:n vahvistettu tilinpäätös, johdon kertomus ja tilintarkastajan kertomus vuodelta 2018

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

VM / Kansainväliset rahoitusasiat -yksikkö, erityisasiantuntija Matias Partanen, puh. 02955 30229

VM / Kansainväliset rahoitusasiat –yksikkö, finanssiasiantuntija Jouni Sinivuori, puh. 02955 30463

sähköposti muotoa.etunimi.sukunimi@vm.fi

EUTORI-tunnus

EU/2019/0181

Liitteet

Viite

Asiasanat
Hoitaa

Tiedoksi
